

Мацусва Д., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Федорова І.
Одеський державний аграрний університет
e-mail: fedorovainna2505@gmail.com

ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Національна культура є дуже важливою складовою світової культури.

Кожна людина має знати історію та культуру своєї країни, а ще краще, коли людина обізнана у всьому та вивчає культури різних народів. Адже це також важливий та суто науковий історичний аспект – невід’ємна частина життя з прагненням відкрити для себе небачені краї, традиції та звичаї народів, пам’ятники історії та культури. І, як сказав доктор політичних наук, професор, Микола Головатий: «Однак завжди потрібно пам’ятати: попри те, що всі нації живуть під одним небом, вони ходять по різній землі. І наш менталітет ще з часів «Слова о полку Ігоревім»[1].

Існує більш ніж дві тисячі національні культури, які мають свою специфіку, що робить її неповторною й унікальною. На цю специфіку впливає основа географічного чинника, особливості історичного шляху народу та взаємодії з іншими етнокультурами. Народна культура є базисною у будь-якій національній культурі, а отже найважливішою.

Вивчаючи різні культури, люди мають усвідомлювати глобальне значення миру, уміння жити у злагоді один з одним, не зважаючи на національну приналежність. Протягом століть утвердилося, що головними джерелами пізнання, які нас долучають до культурно-історичних цінностей і духовних реліквій, є бібліотеки, музеї. Це справжні культурні скарбниці України, що стверджують сучасне, пов’язують нас із минулим. Це наше послання в майбутнє.

Через труднощі в історичному шляху України у вітчизняній традиції народна культура зіграла виключну роль. І в XVI ст., коли феодально-боярська знать сприйняла католицтво і польську культуру, і до кінця XVIII ст., коли верхівка козацької старшини русифікувалася, українське суспільство розвивалося значною мірою без повноцінної національної культурної еліти.

Саме сумовиті та елегантні настрої, що іноді несподівано поєднуються зі своєрідним гумором і дошкульною іронією характерні для українського менталітету. Поміж українців завжди цінувався реалістичний погляд на життя та стриманість дій.

Низи суспільства завжди залишались справжніми творцями та представниками культури. Українська культура протягом тривалих періодів своєї історії розвивалася як народна. У ній велике місце займали фольклор, народні традиції, які додавали їй особливої чарівності і колориту. Перш за все це яскраво виявилось в мистецтві, а саме в народних думах, піснях, танцях, декоративно-прикладному мистецтві. Дякуючи збереженню і продовженню традицій, корені яких сходять до культури Київської Русі, і став можливим підйом української культури і в XVI - XVII ст., і культурне відродження в XIX

ст. У той же час відчувались негативні наслідки такого розвитку української національної культури. Протягом тривалого часу багато талановитих людей, які народилися і виростили в Україні, потім покидали її, зв'язували своє подальше життя і творчість з російською, польською, іншими культурами. До того ж, прогрес у сфері природничих наук був виражений слабше, ніж у гуманітарній.

«Українській культурі з самого початку були властиві відвертість світу, відсутність ксенофобії і гуманізм», – зазначав відомий дослідник української культури І. Огієнко [3]. Якщо говорити про гуманістичну суть української культури, то потрібно відзначити і те, що сама система цінностей даної культури в період її активного розвитку була досить своєрідною.

В якості прикладу, можна згадати спадщину Г. Сковороди, П. Куліша та Ф. Прокоповича, яка дає безцінний матеріал для такого висновку. У своїх філософських творах вони порушували питання про сутність та умови людського щастя, про сенс людського існування.

В європейських країнах на відміну від філософської думки, проблеми бідності, хвороб і безкультур'я прагнули подолати шляхом технічного прогресу, підвищення продуктивності праці, за допомогою зусиль освічених монархів і соціального експериментування, українські ж мислителі закликають до іншого. Свобода, заради якої не шкода розлучитися з благополуччям та “Споріднена праця” і самопізнання, надання переваги духовному над матеріальним – ось ті шляхи і кроки щастя, яких дотримувались і які поширювали провідні українські мислителі [1]. Саме звичаї, традиції та обряди, об'єднують людей в один народ, на основі якого громадянське суспільство формує націю. Головними є також і аспекти взаємин та світовідчуттів, які впливають на культуру народу.

Сьогодні такі підходи є досить актуальними для всього людства.

Великою доброю для розвитку української культури є доба Козаччини, адже в цей час була забезпечена старовинна та самобутня система освіти, яка надала практично всьому населенню суцільну грамотність, давню традицію книгописання, орієнтованість на провідні центри Європи, зокрема на Візантійську культурну традицію, роль України-Руси як центру християнства в східнослов'янському світі, а також як центру наук і вищої освіти в добу Козаччини завдяки розвинутій мережі колегіумів, Острозькій та Києво-Могилянській академії. Меценатство та державна підтримка культури низкою визначних державників – К. Острозьким, П. Конашевичем-Сагайдачним, І. Мазепою та ін. – все це дозволило піднести українську культуру до рівня світового явища, створити ряд класичних шедеврів майже у всіх галузях розвитку мистецтва, досягти значних успіхів у науці.

Розвиток друкарства в українських землях задовго до діяльності Івана Федорова у Львові, а потім в Острозькій академії, розвій друкарні Печерської лаври передбачає, що попри збільшення обсягу інформації, темпів і засобів її поширення друковане слово навряд чи втратить привабливість в українській культурі, навіть в епоху інформаційних технологій найвищого рівня, інформаційних суспільств загалом.

У одному з послань Президента України до Верховної Ради була висловлена така думка: «Загальносвітові тенденції і власний досвід підводять

до принципового висновку: індустріальний, промисловий та економічний поступ значно більше залежить від духовної, культурної складової, ніж від суто технічних нововведень» [2]. Саме від розвитку гуманітарної сфери та продовженням національних культурних традицій залежить майбутнє незалежної України.

Висновок. Український етнос протягом століть розвивався у несприятливих умовах. Через імперські та тоталітарні режими поширювались комплекси культурної неповноцінності української нації, що безпосередньо руйнували її культурні структури. Проте українська культура засвідчила свою незламність. Творчі сили народу не вичерпалися, і сьогодні ми є свідками навіть ще сильнішого згуртування українського духу.

Для того, щоб досягти справжньої автентичності потрібно ще більше розвинути самосвідомість та сумлінно ставитись до культури нашої країни, до себе й своїх витоків. Потрібно вивчати традиції нашого минулого, навчатися певним способами життєдіяльності не задля поспішного запровадження їх у життя як безглузлого копіювання. Потрібно розвивати свої знання не тільки в традиціях нашої держави, але і в традиціях кращих світових зразків, тому що це важливо для відповідального розвитку сучасних цінностей, ідеалів та норм життєдіяльності. Народити щось справжнє можна лише тоді, коли воно виплекане, вирощене зсередини, або, образно кажучи, природнім чином відповідає сутності свого черева, оскільки щоб народити, треба виносити.

Список джерел:

1. Історія української культури: навчальний посібник / О.П. Сидоренко, С.С. Корлюк, В.В. Власов та ін.; за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України, 2014. 576 с.

2. Сухомозський М. М. Україна усвіті : енцикл. довід. / М.М. Сухомозський, Н. П. Аврамчук. Київ : МАУП, 2006. 872 с.

3. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993. – 390 с.